

3. Казьмин И. Ф., Прянишников Е. А., Сморгунова Е. М. Унификация и стандартизация юридических терминов // Язык закона / Под ред. А. С. Пиголкина. – М., 1990. – Гл. 8. – С. 133–149.

4. Карпинская Е. В. Унификация, стандартизация, кодификация терминов. Понятие о гармонизации терминов и терминосистем // Культура русской речи: Учебник для вузов / Под ред. Л. К. Граудиной и Е. Н. Ширяева. – М., 2003. – § 27, гл. IV. – С. 207–210.

5. Магомедов С. К. Унификация терминологии нормативных правовых актов Российской Федерации: Дис. ... канд. юрид. наук. – М., 2004. – 154 с.

6. Пиголкин А. С., Чернобель Г. Т. Юридическая терминология: понятие и классификация // Язык закона / Под ред. А. С. Пиголкина. – М., 1990. – Гл. 3. – С. 59–75.

7. Прадід Ю. Ф. Вступ до юридичної лінгвістики: Навчальний посібник / За ред. чл.-кор. АПРН О. Н. Ярмаша. – Сімферополь: Доля, 2002. – 104 с.

8. Туранин В. Ю. Проблемы и перспективы унификации терминологии // Журнал российского права. – 2002. – № 11. – С. 46–48.

9. Хижняк С. П. Правовая терминология и проблемы ее упорядочения // Правоведение. – 1990. – № 6. – С. 67–71.

10. Хаджирадева С. К. Підготовка державних службовців до професійно-мовленнєвої комунікації: концептуальні засади й стратегія модернізації технологій: Автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.03; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2006. – 36 с.

11. Ивакина Н. Н. Основы судебного красноречия (риторика для юристов): Учебн. пособ. – М.: Юрист, 2003. – С. 44.

Військова дисципліна, законність і правопорядок – необхідні умови забезпечення військової служби

Богдан РИНАЖЕВСЬКИЙ,
кандидат юридичних наук,
здобувач Харківського
національного університету
внутрішніх справ

Військова служба в Збройних Силах України (ЗСУ) й інших військових формуваннях, утворених згідно з законами нашої держави, є пов'язаною із захистом Вітчизни державною службою особливого характеру. Це – професійна діяльність громадян України, придатних до неї за станом здоров'я, віком. Ясна річ, такі люди повинні мати й відповідні моральні риси.

Порядок проходження громадянами військової служби, їхні права й обов'язки визначають закони України, положення про проходження військової служби певними категоріями військовослужбовців, статuti та інші нормативно-правові акти. Кожний військовослужбовець у повсякденному житті та діяльності військової частини, підрозділів і поза їхніми межами зобов'язаний дотримуватися чітко окреслених правил поведінки. З метою підтримання у військовій частині й у гарнізоні порядку та військової дисципліни, належного морально-психологічного стану, які забезпечують постійну бойову готовність, якісне навчання особового складу, збереження здоров'я військовослужбовців, ефективне виконання ними службових завдань, організовується внутрішня

служба. Нею передбачено систему заходів, що вживаються для організації повсякденного життя та діяльності військових частин, підрозділів військовослужбовців згідно зі Статутом внутрішньої служби ЗСУ [1].

Кожний військовослужбовець повинен виконувати службові обов'язки, тобто обсяг завдань, доручених йому за посадою. Службові обов'язки військовослужбовця зафіксовано в статутах Збройних Сил України, а також у відповідних посібниках, положеннях та інструкціях.

Загальні обов'язки військовослужбовців зумовлені необхідністю виконання завдань з оборони Вітчизни, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності, а також завдань, визначених міжнародними зобов'язаннями України.

Згідно зі ст. 11 Закону України «Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України» військово-службовець, у тому числі Військової служби правопорядку, зобов'язаний:

- свято й непорушно дотримуватися Конституції України та законів України, Військової присяги, віддано служити Українському народові, сумлінно та чесно виконувати військовий обов'язок;

- бути хоробрим, ініціативним і дисциплінованим;

- беззастережно виконувати накази командирів (начальників) і захищати їх у бою, оберігати як святиню Бойовий прапор своєї частини;

- постійно підвищувати рівень військових професійних знань, удосконалювати свою виучку та майстерність, знати й виконувати свої обов'язки та додержуватися вимог статутів Збройних Сил України;

- знати й утримувати в готовності до застосування закріплене за військовослужбовцем озброєння, бойову й іншу техніку, берегти державне майно;

- дорожити бойовою славою Збройних Сил України та своєї військової частини, честю й гідністю військовослужбовців ЗСУ;

- поважати бойові та військові традиції, допомагати іншим військовослужбовцям, котрі перебувають у небезпеці, стримувати їх від вчинення протиправних дій, поважати честь і гідність кожної людини;

- бути пильним, суворо зберігати державну таємницю;

- вести бойові дії ініціативно, наполегливо, до цілковитого виконання поставленого завдання;

- виявляти повагу до командирів (начальників) і старших за військовим званням, сприяти їм у підтриманні порядку й дисципліни;

- дотримуватися правил військового вітання, ввічливості та поведінки військовослужбовців, завжди бути одягненим за формою, чисто й охайно.

Військовослужбовець зобов'язаний додержуватися вимог безпеки, вживати заходів до запобігання захворюванню, травматизму, повсякденно підвищувати фізичну загартованість і тренуваність, утримуватися від шкідливих для здоров'я звичок.

Кожний військовослужбовець зобов'язаний знати й неухильно додержуватися прийнятих Україною норм міжнародного гуманітарного права. Під час перебування на бойовому чергуванні, у внутрішньому та гарнізонному наряді, а також під час виконання інших завдань на військовослужбовця покладаються спеціальні обов'язки, визначені законами та статутами ЗСУ, а також іншими нормативно-правовими актами, прийнятими на основі законів і статутів Збройних Сил України. Військовослужбовець зобов'язаний про все, що сталося з ним і стосується службових обов'язків, і про зроблені йому зауваження доповідати своєму безпосередньому командирові (начальникові). Якщо у військовослужбовця виникли службові чи особисті питання, він повинен звертатися до свого безпосереднього начальника, а якщо той не може їх вирішити, до наступного прямого начальника [2].

Із приводу таких звернень у законі передбачено два винятки. Усі військовослужбовці мають право надсилати письмові звернення або особисто звертатися до посадових осіб, органів військового управління, органів управління Служби правопорядку, органів, які проводять досудове слідство, та інших державних органів у разі:

- незаконних рішень, дій (бездіяльності) щодо них командирів або інших військовослужбовців, порушення їхніх прав, законних інтересів і свобод;

- незаконного покладання на них обов'язків або незаконного притягнення до відповідальності.

Забезпечення законності, правопорядку та військової дисципліни у Збройних Силах України, забезпечення конституційних прав військовослужбовців є складовою системи забезпечення правопорядку в державі.

Під правопорядком розуміється суспільний порядок, заснований на праві. Правопорядок є фактично результатом реалізації норм права, точного й неухильного виконання законів та інших нормативно-правових актів.

Підтримання правопорядку забезпечується впорядкуванням правових, політичних, економічних, соціальних, військових та інших суспільних відносин за допомогою законів, інших нормативно-правових актів. «Стабільний правопорядок передбачає наявність якісного законодавства і високого рівня додержання законності, характеризується послідовним демократизмом та гармонійним поєднанням суспільних і особистих інтересів» [3]. Без правопорядку немислимі ані правова держава, ані громадянське суспільство. Законність і правопорядок є необхідними умовами та засобами максимально повного забезпечення прав і свобод громадян, зокрема й у військовій сфері.

В основу сучасного правопорядку в Україні покладено передбачений Конституцією України [4] принцип верховенства права, що означає підпорядкування діяльності суб'єктів державної влади потребам реалізації та захисту прав людини, її пріоритетність перед іншими цінностями демократичної, соціальної, правової держави. Адміністративно-правовий режим взаємовідносин органів військової влади з громадянами має базуватися на вимозі беззаперечного визнання прав людини, поваги до її законних інтересів, правомірних вимог і очікувань.

Правопорядок є однією з основних складових громадського порядку.

Аналіз чинного законодавства показує, що термін «громадський порядок» вживається у багатьох значеннях. Це поняття використовується в окремих законодавчих актах держави й, зокрема, в ст. 34, 35, 39 Конституції України.

«Однозначного визначення поняття громадського порядку в юридичній науці не існує. Переважає думка, що відносини в цивілізованому суспільстві, врегульовані нормами права та іншими соціальними нормами, у сукупності утворюють у загальному вигляді таке поняття, як громадський порядок» [5].

Необхідно розрізнити поняття громадського порядку у вузькому й широкому розумінні. У широкому (соціально-політичному) аспекті громадський порядок розглядається в значенні суспільного ладу, як весь устрій суспільства, вся система відносин у суспільстві. У вузькому розумінні громадський порядок розглядається як певна сукупність (система) суспільних відносин в окремих сферах життя та побуту [6], а також означає безпеку громадян, захист їхніх прав і свобод, охорону всіх форм власності, нормальні умови праці й побуту.

Визначення поняття «громадський порядок» має як теоретичне, так і практичне значення. Від змісту цього поняття залежить відповідна правова оцінка суспільних відносин, які виникають в певному місці й у певний час, і ступінь відповідальності за їх порушення. Практичне значення поняття «громадський порядок» у тому, що з урахуванням його змісту розробляють правила поведінки людей, визначають громадські місця, забезпечують охорону громадського порядку, виділяють сили та засоби контролю за дотриманням установлених норм поведінки в громадських місцях.

Громадський порядок – це «неухильне дотримання громадянами правил поведінки в громадських місцях (на вулицях, площах, стадіонах, в парках, гуртожитках, житлових будинках і т. ін.), що забезпечує спокійні умови для суспільно-корисної діяльності, побуту та відпочинку людей» [7].

Для забезпечення громадського порядку потрібна високоорганізована професійна діяльність органів виконавчої влади, спеціально уповноважених на здійснення правоохоронної діяльності, зокрема в сфері охорони військового правопорядку (Військова служба правопорядку у Збройних Силах України). Рівень захисту прав громадян і охорони громадського порядку в Україні не відповідає цивілізованому вимогам суспільства й конституційним засадам, у тому числі й у військовій сфері. Зміни в соціальному, політичному, економічному житті суспільства, незалежний демократичний розвиток держави, закріплені Конституцією України та її законодавством, не забезпечили належного зміцнення правопо-

рядку в державі. Зміни, що відбулися в українському суспільстві останніми роками, зокрема створення ринкової економіки, приватизація, монополізація, розвиток конкуренції, існування різних форм власності, демократизація, радикально нові ідеологічні настанови істотно вплинули на розвиток права та потребують узагальнення досвіду й оновлення фундаментальних основ правового регулювання всіх сфер суспільного життя. «В той самий час, створення абсолютно нової правової бази не може бути одномоментним і в багатьох сферах суспільних відносин тривалий час доводиться користуватись старими нормативно-правовими актами, пристосовуючи їх до нових умов» [8]. Така ситуація склалася й у сфері зміцнення законності, правопорядку та військової дисципліни у Збройних Силах України, забезпечення конституційних прав військовослужбовців.

Охорона громадського порядку потребує складних і різноманітних заходів органів державної влади та спеціально уповноважених органів виконавчої влади. Розвиток і вдосконалення правової системи України зумовлюють особливу увагу до проблем управління, компетенції та повноважень суб'єктів системи охорони громадського порядку, юридичної в т. ч. і адміністративної відповідальності, організаційно-правових засад забезпечення законності та правопорядку, зокрема, у військовій сфері. Відтак необхідно комплексно проаналізувати правове забезпечення законності правопорядку та військової дисципліни, розкрити зміст і сутність статусу Військової служби правопорядку у ЗСУ, її основних завдань і принципів діяльності.

Становлення Збройних Сил незалежної Української держави відбувається досить болісно для суспільства. Економічні, політичні, духовно-моральні кризи явища, недосконала організація влади, державного управління, відсутність належного матеріально-технічного й військового постачання, фінансового забезпечення спричинили певну деградацію Збройних Сил України, що негативно позначається на стані бойової і морально-психологічної готовності військовослужбовців, правопорядку та військової дисципліни у ЗСУ. Виконавча влада впливає на всі основні процеси суспільного життя, у тому числі й на охорону правопорядку у військовій сфері. Цю діяльність регулює передусім адміністративне право, яке водночас є засобом юридичного супроводження реалізації основних функцій держави в збереженні правопорядку, захисті прав і свобод людини, попередженні та припиненні правопорушень. Однак, зауважимо, адміністративно-правові аспекти забезпечення законності, правопорядку та військової дисципліни не можуть розглядатись ізольовано, без урахування їх взаємозв'язку з іншими галузями права.

Суб'єкти охорони правопорядку, серед котрих і Служба правопорядку, наділені спеціальними повноваженнями, володіють матеріальними, фінансовими й інформаційними ресурсами, мають апарат управління. Вони зобов'язані забезпечувати дотримання встановлених законом порядку взаємовідносин, правил поведінки фізичних і юридичних осіб, а також процедур здійснення державної та суспільної діяльності.

Розвиток української держави, докорінні перетворення в суспільстві та економіці потребують подальшого перегляду основних засад, форм і методів діяльності органів державної влади, зокрема в сфері забезпечення законності, правопорядку та військової дисципліни, захисту конституційних прав військовослужбовців.

Головним суб'єктом забезпечення законності, правопорядку та військової дисципліни, захисту конституційних прав військовослужбовців у Збройних Силах України є Служба правопорядку.

Законність як політико-правове явище відображає правовий характер організації суспільного життя, органічний зв'язок права та влади, права та держави.

Законність постає:

а) як принцип здійснення державою владних повноважень через законодавче закріплення компетенції владних структур, ухвалення рішень у межах компетенції

та на підставі закону, дотримання в діяльності державних органів конституційних прав і свобод людини;

б) як принцип поведінки фізичних осіб у сфері права, здійснення ними наданих їм прав за умови неухильного виконання покладених на них обов'язків, конституційне закріплення правового статусу осіб; можливість звернутися по судовий захист власних прав і наявність ефективних засобів юридичної відповідальності;

в) як принцип побудови системи нормативних актів, ієрархічність цієї системи, відповідність законів і підзаконних актів Конституції;

г) як режим соціально-політичного життя, вимога точного й неухильного виконання законів і заснованих на них підзаконних актів усіма суб'єктами права, що визначає реальність писаного права та ступінь його втілення [3].

Законність є правовою основою правопорядку та військової дисципліни. «Військова дисципліна – це бездоганне і неухильне додержання всіма військовослужбовцями порядку і правил встановлених військовими статутами та іншим законодавством України. Військова дисципліна ґрунтується на усвідомленні військовослужбовцями свого військового обов'язку, відповідальності за захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, на їх вірності Військовій присязі» [2].

Військова дисципліна зобов'язує кожного військовослужбовця:

– дотримуватися Конституції України та її законів, Військової присязи, неухильно виконувати вимоги військових статутів, накази командирів;

– бути пильним, зберігати державну таємницю;

– додержуватися встановлених військовими статутами правил взаємовідносин між військовослужбовцями, зміцнювати військове товариство;

– виявляти повагу до командирів і один до одного, бути ввічливими й дотримуватися військового етикету;

– поводитися з гідністю і честю, не допускати самому та стримувати інших від негідних вчинків.

Командир відповідає за стан дисципліни у військовому об'єднанні, з'єднанні, частині (підрозділі). Командир зобов'язаний постійно підтримувати військову дисципліну, вимагати її дотримання від підлеглих, бути прикладом для них, не залишати поза увагою жодного дисциплінарного правопорушення. Кожний військовослужбовець зобов'язаний сприяти командирові у відновленні та постійному підтриманні порядку й дисципліни.

Особливі завдання в забезпеченні військової служби покладаються на Військову службу правопорядку ЗСУ. Її діяльність як правоохоронного формування відповідно до Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» має на меті подальше зміцнення законності, правопорядку та військової дисципліни в Збройних Силах України, забезпечення конституційних прав військовослужбовців.

Виконання посадових обов'язків військовослужбовцями Служби правопорядку, викладених у відповідних посадових інструкціях і затверджених наказами уповноваженого командування, забезпечується наданням прав на вчинення тих чи інших дій, передбачених законом. Посадові (службові) інструкції, затверджені та введені в дію наказом, мають відповідати правам Служби правопорядку, передбаченим ст. 7 «Права військовослужбовців Служби правопорядку» Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України».

Військовослужбовці Служби правопорядку мають право на:

а) контроль за дотриманням вимог військової дисципліни;

б) охорону громадського порядку в місцях розташування військових частин і військових об'єктів;

в) адміністративно-юрисдикційну діяльність;

г) попередження і припинення злочинів;

д) охорону військового майна;

є) забезпечення безпеки дорожнього руху;

ж) зберігання, носіння та застосування спеціальних технічних засобів і вогнепальної зброї в установленому законом порядку.

Засновник –
Верховна Рада УкраїниГоловний редактор
Світлана ПИСАРЕНКО

Редакційна колегія:

Віктор КОРНІЮК, Валентин БУШАНСЬКИЙ,
Лариса СЕВЕРЕНЧУК, Юрій АРТЕМЕНКО,
Олександр БАНДУРКА, Іван БОКИЙ,
Степан ГАВРИШ, Віктор ГРАБ,
Юлій ЮФФЕ, Віктор КИРИЛЛОВ,
Олександр КОПИЛЕНКО, Анатолій МАТВІЄНКО,
Павло МАТВІЄНКО, Анатолій МАЦЮК,
Микола МЕЛЬНИК, Борис ОЛІЙНИК,
Сергій ПРАВДЕНКО, Анатолій СЕЛІВАНОВ,
Лесь (Леонід) ТАНИЮК, Віктор ТРАН (Терен)

Головний редактор

Світлана ПИСАРЕНКО – 235-81-55

Приймальня – 235-79-58

Заступник головного редактора – завідувач
відділу з висвітлення питань місцевого
самоврядування та регіональної політики
Віктор КОРНІЮК – 272-46-30Заступник головного редактора –
завідувач відділу з висвітлення питань
парламентської діяльності
Валентин БУШАНСЬКИЙ – 235-79-52,

Микола БіЛОКОПИТОВ – 234-67-78,

Олексій СИЩУК 235-79-55,

Юлія ЦИРФА – 234-67-78

Відповідальний секретар

Лариса СЕВЕРЕНЧУК – 235-79-53

Головний бухгалтер Ірина КИСИЛЬ – 235-79-58

Відділ соціально-економічної політики
та правового забезпечення:

Юрій ПОТАШНИЙ – 235-81-56,

Світлана ФІЛОНЕНКО – 234-67-78

Відділ гуманітарної політики:

Завідувач Ольга КЛЕЙМЕНОВА – 235-79-55,

Лучія ПУЗИКОВА, Лариса МАРЧУК,

Євген ТИЩУК

Літературні редактори: Олена ЧОПОВСЬКА,

Валентина НЕСЛУЖЕНКО – 235-79-60,

Наталка СЕМІВОЛОС – 235-79-53

Реклама та передплата:

Віра ПРАВИНА – 272-46-23

Дизайн – Ольга ПРОКОПЧУК – 235-81-56

Верстка – Наталя КОВАЛЕНКО – 235-81-56,

Наталя РЕПЕЦЬКА – 235-79-60

Підтримка сайту –

Євген СИНЕЛЬНИКОВ – 235-79-60,

Олексій ЛОЗИНСЬКИЙ, Діана ТОКОВЕНКО

04053, Київ-53,

пр.в. Несторівський, 4

E-mail: mail@viche.info

E-mail: viche@rada.gov.ua

www.viche.info

Підготовку та випуск у світ журналу «Віче»

за дорученням засновника здійснює редакція.

© Віче, 2010.

Свідчення про державну реєстрацію друкованого

засобу масової інформації КВ № 570

від 05.04.1994.

Редакція не завжди поділяє позицію авторів.

І залишає за собою право на редагування,

опублікування наданих авторами творів та сплату

авторського гонорару. Рукописи не рецензуються

і не повертаються.

При передруку посилання на «Віче» обов'язкове.

Відповідальність за зміст і достовірність

реklamних оголошень несуть рекламодавці.

"R" – матеріали, які друкуються на правах реклами

Підписано до друку 13.09.2010.

Формат 60x84/8.

Папір офсетний.

Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 2,3.

Зам. № . Тираж 3050 прим.

Ціна договірна.

Набрано і зверстано на комп'ютерному

комплексі редакції журналу «Віче».

Надруковано з готового оригінал-макета

у ТОВ «Видавничо-поліграфічний центр

«ЛІТОПИС-ХХ», 03151, Київ-151,

Повітрофлотський проспект, 56.

Свідчення державного реєстру видавців

ДК № 1147 від 11.12.2002.

Журнал «Віче» читають у Верховній Раді та її комі-

тетах, адміністрації Президента України, Кабін-

еті Міністрів України, Держкомтелерадіо. Він

також надходить до бібліотек Конгресу США та

Ради Європи, до Книжкової палати України, На-

ціональної бібліотеки України імені В. І. Вер-

надського, Національної парламентської, Держ-

авної науково-технічної, Державної бібліоте-

ки для юнацтва, Державної науково-педагогіч-

ної, Центральної імені М. Островського.

Передплатний індекс – 74254.

Права Служби правопорядку реалізуються в основному через адміністративну діяльність.

Найважливішою частиною адміністративної діяльності Служби правопорядку, від ефективності котрої значною мірою залежить стан військової дисципліни, є нагляд за дотриманням громадського порядку в місцях розташування військових частин і військових об'єктів. Служба правопорядку до виконання цих завдань може залучати військові патрулі, а також взаємодіяти з органами внутрішніх справ, Службою безпеки, Державною прикордонною службою, МНС, іншими суб'єктами охорони правопорядку.

У процесі адміністративної діяльності Служба правопорядку вирішує безліч завдань. Це потребує застосування різних форм та методів реалізації різних прав, наданих законом.

Форми адміністративної діяльності поділяють на безпосередньо організаційні, тобто ті, що не спричиняють правових наслідків, і суто правові, які спричиняють виникнення, зміну чи припинення конкретних правових відносин або інших юридичних наслідків.

До безпосередньо організаційних заходів слід віднести роз'яснювальну роботу серед військовослужбовців, правову пропаганду, організаційну допомогу громадським формуванням, взаємодію із засобами масової інформації. Сюди належить і видача різних довідок, надання допомоги потерпілим, інформування командування про особистий прийом військовослужбовців тощо. Значне місце посідає узагальнення й поширення передового досвіду, різні збори, семінари, наради, конференції. Усі ці дії безпосередньо не породжують правових наслідків, але вони проводяться на підставі законів і тому впливають на організацію й охорону громадського порядку, забезпечення законності та військової дисципліни.

До правових форм адміністративної діяльності Служби правопорядку відносяться дії, що породжують правові наслідки. Це – видання актів управління, затримання та тримання військовослужбовців Збройних Сил України й інших військових формувань на гауптвахтах Служби правопорядку, вчинення інших юридично значущих адміністративних дій (наприклад, складання адміністративних протоколів, обмеження доступу на окремі ділянки місцевості, застосування табельної зброї, спеціальних засобів тощо).

Важливим нормативним документом, який регламентує відносини у сфері забезпечення військової дисципліни та правопорядку в Збройних Силах України, є Статут гарнізонної та вартової служб ЗСУ [9].

У ньому вперше в історії України чітко й докладно визначено основні завдання, порядок організації і несення патрульно-постової служби в гарнізоні, обов'язки та права службових осіб гарнізону, проведення гарнізонних заходів вартової служби. У Статуті на підставі загальних положень і принципів управління, а також узагальнення практики викладено обов'язки та права всіх посадових осіб військового гарнізону, керівництва вартовою службою, окреслено порядок її організації, обов'язки та права військових нарядів, а також особливості забезпечення правопорядку під час проведення масових заходів у гарнізонах.

На військовослужбовців Служби правопорядку поширюються загальні права військовослужбовців ЗСУ, передбачені п. 18-25 розділу 1 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України [1].

Стан військової дисципліни, забезпечення законності та правопорядку безпосередньо впливають на рівень боєготовності Збройних Сил України. Вони є необхідними умовами забезпечення високої ефективності військової служби.

Джерела

1. Закон України «Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України» // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 22–23. – С. 194.
2. Закон України «Про Дисциплінарний Статут Збройних Сил України» // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 22–23. – С. 197.
3. Юридична енциклопедія: В 6-ти томах. – К.: «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана». – 1999. – Т. 3. – С. 48.
4. Конституція України // Офіційне видання Верховної Ради України. – К.: Парламентське видавництво. – 1996. – Ст. 8.
5. Подоляка А. М. Правове регулювання охорони громадського порядку в Україні: Монографія. – Х.: ТД «Золота миля». – 2008. – С. 11.
6. Зырянов И. В. Административно-правовые основы участия местного самоуправления в обеспечении правопорядка: Дис. ... на соиск. ученой степени канд. юрид. наук. – Тюмень. – 2005. – С. 21.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення. – Х.: «Основа». – 2000. – С. 9–12.
8. Лук'янець Д. М. Розвиток інституту адміністративної відповідальності: концептуальні засади та проблеми персоналізації: Автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. – К., 2007. – С. 1.
9. Закон України «Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України» // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 22–23. – С. 195.